Шекель Юлія Федорівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології ННІ № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент ***Юсупов В. В.***

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Загальновідомим є той факт, що людство почало користуватися зброєю ще споконвіків. Найпростішими та найбільш доступними видами зброї в ті часи були палиці та необроблене каміння. Спочатку основним призначенням такої зброї було полювання, а згодом – захист від хижаків. Та, попри ці призначення, навіть в первісні часи зброя почала використовуватися для нападу на людей та оборони від ворогів. Найдавнішими археологічними знахідками варто вважати шенінгерські списи, використання яких припадає приблизно на добу палеоліту.

З розвитком людської діяльності, зміною клімату та, власне, із збільшенням попиту на засоби для виживання та самозахисту, почалося виготовлення зброї із металу. Припадає така діяльність на період енеоліту, де основними матеріалами служили дерево, кістка та оброблений камінь. Із початком залізної доби почалося виробництво зброї із заліза. Луки та стріли з'явилися в епоху пізнього палеоліту. А ось широке використання вогнепальної зброї бере свій початок з кінця Середньовіччя.

Варто зазначити, що зброя є надзвичайно змістовним історичним джерелом, що приховує неоднорідний інформаційний масив. Її дослідження вимагає використання найрізноманітніших методик гуманітарних й точних наукових дисциплін, залучення їх відповідно до ретельно розробленого теоретико-методологічного плану, послідовного вирішення поставлених наукових завдань.

У другій половині XIX ст. у зв'язку з активізацією процесів нагромадження, реєстрації та наукового вивчення археологічних матеріалів, розвитку музейної справи, колекціонування предметів озброєння почала формуватися наука зброєзнавство.

Зброєзнавство – це спеціальна історична дисципліна, наука, яка вивчає предмети озброєння, а також історичні закономірності їх виникнення, розвитку, використання і поширення. Термін «зброєзнавство» вперше вжив німецький дослідник зброї А. Деммін у книзі «Історичний розвиток зброї з давніх часів до сьогодення: енциклопедія зброєзнавства». В українській історіографії перша

характеристика зброєзнавства як спеціальної історичної дисципліни належить В. Сидоренко. Головне завдання зброєзнавства – комплексне вивчення різноманітних предметів озброєння як історичного джерела, а також подальше розроблення зброєзнавчих методів дослідження. Протягом ХХ ст. в Україні зброєзнавчій проблематиці свої праці присвятили такі дослідники: Д. Яворницький, І. Крип'якевич, О. Апанович, П. Толочко, Є. Черненко, Б. Греков, М. Котляр, Г. Вознесенська, Б. Шрамко, І. Свєшников, В. Сидоренко, В. Довженок, Б. Мельник та ін. [1, с. 306]

Зброя – узагальнююча назва знарядь, які використовуються в процесі ведення збройної боротьби з метою нанесення ушкоджень, матеріальних втрат супротивникові, його поразки та ліквідації. У науках історичного циклу – військової історії, археології, зброєзнавстві, історії мистецтва – зброю розглядають як речове історичне джерело й характеризують як спеціалізований інструмент ведення бою, призначений для нападу або захисту. Як продукт суспільного виробництва, що втілює останні технологічні досягнення, предмет обміну й торгівлі, пам'ятник матеріальної культури та мистецтва, зброя є носієм історичної інформації, необхідної при вивченні рівня розвитку суспільства, його матеріальної та духовної культури, соціально-економічних, політичних відносин тощо.

Термін «зброєзнавство», у загальному розумінні, охоплює не тільки дослідження вогнепальної зброї, холодної зброї, вибухових речовин і вибухових пристроїв, а й інші знання про зброю. До таких питань належить аналіз технологій та матеріалів, використовуваних під час виготовлення зброї, конструктивні розробки та, власне, одне із найголовніших питань, із з'ясування якого варто починати дослідження – це історія і розвиток вогнепальної зброї та етапи виникнення і становлення криміналістичного вогнестрільного зброєзнавства.

Важливим етапом, «революційною подією» у розвитку зброї стало застосування пороху як метального засобу і виникнення вогнепальних збройних пристроїв. Склад пороху дуже простий: селітра в суміші з сіркою і товченим деревинним вугіллям. Писемні свідоцтва застосування пороху у військових діях походять з китайських джерел на межі І та ІІ тисячоліть н. е. У 1044 р. у Китаї вийшов трактат Цинь Кунлі «Основи військової справи», що містив рекомендації до застосування пороху. Незабаром китайці застосували порох для розвитку зброї: у наступні століття вони робили різні види порохової зброї, включаючи вогнемети, ракети, бомби, примітивні гранати та міни, перш ніж була винайдена вогнепальна зброя, що використовує енергію згорілого пороху, власне, для метання снарядів.

Поява пороху призвела до винаходу вогнепальної зброї. Офіційною датою її появи серед європейських народів вважається XIV ст. У цей період стрілецькою зброєю були гармати, або як їх ще

називали «ручниці» та «гаківниці». Таку назву вони отримали за маленький розмір, що дозволяло стріляти з руки, а знизу зброї виступав гак. У той же час з'явилися рушниці з гнотовим замком: на Заході – аркебузи, у Київській Русі – ручні пищалі. Велике значення для розвитку стрілецької зброї мав перехід від гнотових та кременевих до колісцевих замків. Ця гладкоствольна дульнозарядна зброя проіснувала до XIX ст. Перші зразки нарізної зброї були створені ще у XVI ст., але через складність виготовлення на озброєння вони потрапили тільки у 60-х XIX ст. [2, с. 365–367]

Наступним важливим етапом у розвитку стрілецької зброї було створення автоматичної зброї. Вона з'явилася наприкінці XIX ст. Бурхливий розвиток автоматичної зброї відбувся в роки Другої світової війни. За цей період було створено велику кількість пістолетів-кулеметів та автоматів. Варто зазначити, що до кінця XIX ст. еволюція вогнепальної зброї пройшла всі принципові стадії і прийняла, в цілому, той вид, що має зараз.

Список використаних джерел

1. Тоїчкін Д. В. Зброєзнавство // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К.: Наукова думка, 2005. – Т. 3 : Е – Й. – С. 306.

2. Криміналістика: навч. посіб. / [Волобуєв А.Ф., Волобуєва О.О., Самойленко О.А. та ін.]; за ред. А.Ф. Волобуєва. – К.: КНТ, 2011. – 504 с.

Поліщук Віталій В'ячеславович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз ННІ № 2 Національної академії внутрішніх справ ***Волошин О. Г.***

МОЖЛИВОСТІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Ефективна протидія гібридній війні, яку веде Російська Федерація проти України, неможлива без застосування науково-технічних засобів, якими озброєні співробітники СБУ, Національної поліції України, ЗСУ, Державної прикордонної служби. Використовуючи антитерористичне та криміналістичне обладнання, вони забезпечують проведення комплексу операцій як в ручному так і дистаційному режимі, забезпечують якісне